

Všechny semináře Skupině vzdělávání Ústavu pro studium totalitních režimů ukázaly, že mezinárodní spolupráce by mohla být dalším možným polem činnosti. Přeshraniční sdílení výukových materiálů je i účelem webového portálu, který

připravujeme v rámci projektu *Europe for Citizens*. Obsah je samozřejmě nutné přizpůsobit zahraničním učitelům a studentům, věříme ale, že podobná historická zkušenost umožňuje stejné pochopení základních situací a přenos metodických principů.

Semináře ukázaly, že struktura školství nebo situace ve školách je podobná, rozdíl je především v úrovni veřejné debaty o minulosti, která v obou zemích vyplývá ze současné politické situace.

Karina Hoření, Čeněk Pýcha

## Ohlédnutí za Mene Tekel 2015

Mezinárodní festival *Mene Tekel* vznikl před devíti lety v reakci na nezájem široké veřejnosti o novodobé dějiny. Vrací se v čase a ukazuje různé podoby násilí a totalitarismu, vzdává hold osobnostem, které se nekompromisně postavily na stranu práva a demokracie.

Klíčovým tématem letošního ročníku byla rodina v době nesvobody. Proměny rodiny jako nejpřirozenější společenské jednotky se staly výchozím bodem pro širokou škálu formátů, žánrů a úhlů pohledu na rodinné vztahy ve chvílích ohrožení.

Festival uvedla 23. února vernisáž výstavního projektu v ambitu kláštera Panny Marie Sněžné v Praze. Byly tu k vidění výtvarné práce žáků základních uměleckých škol, dlouhodobý motivační studentský projekt *Stopy totality* v gesci spolku Zapomenutí, výstava *Maminko, na slovíčko* o svobodných matkách za socialismu zpracovaná Ústavem pro studium totalitních režimů, expozice autorů Luďka Navary a Miroslava Kasáčka *Muž, který přecenil českou duši*, mapující život statečného důstojníka Josefa Brykse, či instalace *Dějiny pomocných technických praporů*, jež je společným dílem ÚSTR, Svazu PTP-VTNP ČR a města Brandýs nad Labem. Zahraničí reprezentovala dokumentární expozice *Estonko: Masové deportace v roce 1941* a výstava realistických obrazů vypovídajících o praktikách současného čínského režimu *Pravdivost - Soucit - Snášenlivost v umění*.

Na následném slavnostním zahájení festivalu řečníci v čele s pražskou primátorkou Adrianou Krnáčovou deklarovali nulovou toleranci nedemokratickým politickým systémům napříč kontinenty.

Právě zprostředkování autentických zkušeností zahraničních účastníků s různými formami totality je pro Mene Tekel charakteristické. Lze připomenout osobnosti, které se zúčastnily minulých ročníků – mj. investigativní lotyšskou režisérku Dzintru Geku, albánského vězně svědomí Tomora Aliku, chorvatského politického vězně Jure Knezoviće, zakladatele Muzea studené války v USA Garyho Powerse, ředitelku Ústavu pro studium diktatury v Berlíně Annu Kaminsky, chorvatského básníka a politického vězně Andriju Vučemila nebo čínskou vězeňkyni svědomí Lu-Š-pching.

Letošními zahraničními hosty byli slovenská dokumentaristka Anabela Žigová, která uvedla v české premiéře svůj autobiografický snímek *Salto mortale* na dosud tabuizované téma spolupráce nejbližších rodinných příslušníků s StB, či mezinárodně oceňovaný estonsko-kanadský režisér Marcus Kolga, jenž představil dokument *Gulag 113* o deportacích občanů pobaltských republik na Sibiř. Vítězný snímek pěti mezinárodních festivalů *Svobodná Čína: odvaha věřit* odhaluje realitu současné Číny. Tento časosběrný dokument Michaela Perlmana představili americký právník David Kilgour a anglický spisovatel Ethan Gutmann.

Neblaze proslulé datum 25. února bylo připomenuto tradičním pietním aktem při příležitosti 67. výročí pochodu studentů za svobodu a demokracii na Pražský hrad a pokračovalo mezinárodní konferencí v hlavním sále Senátu Parlamentu ČR.

K prioritám festivalu patří aktivizace mladé generace, proto je řada formátů připravována ve spolupráci se školami všech typů a s odbornými institucemi, které se systematicky věnují vzdělávání. Jedním z garantů je Ústav pro studium totalitních režimů,

který trvale participuje na projektech edičních, výstavních či didaktických. Letos se s velkým ohlasem setkal interaktivní seminář *Rodina v době nesvobody* připra-

vený Jaroslavem Pinkasem a Čeněkem Pýchou.

Mnohaletá spolupráce s Právnickou fakultou UK je každoročně završena veřejnou rekonstrukcí politického procesu z padesátých let v Porotní síni Vrchního soudu na Pankráci. Letošní kauza JUDr. O. Hlachové a MUDr. J. Hlacha reflektovala klíčové téma festivalu a vykreslila tragický obraz důsledků dlouholetého uvěznění rodičů pro jejich tři malé děti.

Zcela novým projektem v koncepci Mene Tekel se stalo slavnostní předání cen Dáma české kultury, Rytíř české kultury a Mecenáš české kultury. První dvě vyznamenání náležejí tvůrcům, jejichž umělecká cesta byla násilně přerušena totalitní mocí. Ministr kultury Daniel Herman je v Národním divadle předal autorce knih o holocaustu Magdaleně Horňanové, zpěvačce Martě Kubišové, sochaři Olbramu Zoubkovi a spisovateli Jiřímu Stránskému. In memoriám byli oceněni sochař Jaroslav Šlezinger a básník Zdeněk Rotrekl. Titul Mecenáš české kultury patří prof. MUDr. Dajce Altenburg-Kohl.

Daniela Řeřichová 

**Mene**  
mezinárodní  
festival  
proti  
totalitě  
**Tekel**